

Protivzdušná obrana vojsk

Kolektiv štábu vojska PVO - MNO

Charakter soudobé operace a boje se vyznačuje rozsáhlým použitím zbraní hromadného ničení, které umožňují vojskům vést operace ve vysokém tempu, na samostatných směrech a dosahovat rozhodujících cílů v nejkratší době. Na druhé straně tato skutečnost znamená, že úspěchu v soudobé operaci lze dosahovat jen při zabezpečení vlastních vojsk před úderem zbraní hromadného ničení nepřítele. Jedním z prostředků nepřítele k dopravě atomových zbraní na cíl zůstává letectvo.

Protivzdušná obrana svým bojem proti vzdušnému nepříteli podstatně oslabuje jaderné úderky nepřítele a brání před nimi vlastní vojska. Organizace a provádění PVO nabyla proto vševojskového charakteru. Na její organizaci a prováděných opatření se musí podílet nejen štáby a prostředky vojska PVO, ale všechny štáby a druhy vojsk. Při rozhodování je třeba brát v úvahu vzdušnou situaci, stav a možnosti prostředků vzdušného napadení nepřítele a jejich vliv na vývoj pozemní situace. Zkušenosti ukazují, že není všude ještě doceněn význam PVO a ani plně pochopen celkový charakter soudobé operace.

Organizace průzkumu vzdušného nepřítele

Soudobé prostředky vzdušného nepřítele jsou vázány na zabezpečovací zařízení na zemi, zejména na navigační a navigační systémy. Jejich neustálé zjišťování vševojskovými a speciálními průzkumnými prostředky a jejich ničení prostředky letectva a dělostřelectva může podstatně ovlivnit použití nepřátelských vzdušných sil. Zájem o ničení těchto prostředků musí vycházet nejen od vševojskových štábů a štábů letectva, ale i od štábů PVO, které na základě výsledků vševojskového a vzdušného průzkumu a na základě užší součinnosti se vševojskovými orgány musí uplatňovat požadavky na ničení pozemních zabezpečovacích prostředků letectvem a řízených střel cestou vševojskových a leteckých štábů.

Velkou aktivitu je nutno věnovat i získávání údajů a hodnocení pozemní situace nepřítele v rozsahu potřebném nejen pro předpoklady a závěry o činnosti vzdušného nepřítele, ale především pro manévry a včasné použití vlastních prostředků PVO. Proto je třeba, aby štáby PVO udržovaly nepřetržitou součinnost s orgány vševojskového průzkumu.

Účinnost PVO je závislá na včasné zjištění vzdušného nepřítele. K tomu je třeba vytvářet nepřetržitě souvislé radiolokační pole. Poněvadž radiolokačních prostředků není nikdy dostatek, je třeba jejich použití řídit centrálně podle jednotného plánu v rámci fronty.

Na území státu je možno se plně opírat o připravený a rozvětvený systém prů-

zkumu PVOS, přičemž nejnepříjemnější část vlastních radiolokačních prostředků operačních svazů i vyššího operačního svazu nutno připravit k průzkumu a uvědomování vojsk v případě narušení systému průzkumu a výstrahy PVOS.

Hlavní síly radiolokačních prostředků operačních svazů se postupně rozvíjejí a aktivují po překročení přední linie radiolokačního systému PVOS. První linie radiotechnických hlásek se postupně rozvíjí ve vzdálenosti 8–15 km od čel bojujících jednotek. Nepřetržitost průzkumu musí být zabezpečena pokračováním radiotechnických hlásek skoky 30–40 km. Větší délky skoků při přemísťování radiotechnických hlásek by plně neodpovídaly požadavku nepřetržitého zabezpečení vojsk proti nízkoletícím cílům. Přemísťování se jeví výhodně provádět podle předem připraveného harmonogramu upravovaného v závislosti na průběhu situace. Poznatky ukazují, že k vytvoření souvislého radiolokačního pole proti nízkoletícím cílům v pásmu operačního svazu je zapotřebí, aby v každé linii byly rozvinuty dvě až tři radiotechnické hlásky.

Síť výstrahy vyššího operačního svazu je účelné aktivovat okamžitě s přechodem vojsk do útočné operace i za těch okolností nebudou-li rozvinuty radiotechnické hlásky. Zdrojem zpráv pro výstrahu vyššího operačního svazu budou v tomto případě radiotechnické hlásky operačních svazů a PVOS. Radiotechnické hlásky vyššího operačního svazu se rozvinou postup-

ně tak, aby tvořily popřípadě další linii a tím zabezpečily hloubku pásma.

Má-li být průzkum vzdušného nepřitele veden nepřetržitě v celé šířce a hloubce pásem, je nutno počítat u operačního svazu nejméně se čtyřmi a u vyššího operačního svazu se šesti radiotechnickými hláskami.

Organizace, řízení a velení PVO

Široké používání zbraní hromadného ničení a zavádění raketové techniky do výzbroje vojsk podstatně rozšiřuje úkoly PVO v soudobé operaci. Úkolem PVO je nejen ničit letouny a letounové střely nepřitele, ale i všechny bezpilotní a raketové prostředky vzdušného napadení. Jelikož v současné době jsou téměř všechny letounové, bezpilotní a raketové prostředky vzdušného napadení nepřitele schopny nést atomovou nálož, znamená i každý jednotlivý cíl úhrozu pro vojska a objekty týlu. Tato skutečnost vyžaduje velké množství prostředků PVO a dovedného jejich použití, přičemž úspěšné vedení boje se všemi prostředky vzdušného napadení, zejména s bezpilotními a raketovými prostředky, vyžaduje, aby v systému PVO působily vysoké účinné prostředky. Nedisponuje-li soudobý systém PVO prostředky aktivní obrany zejména proti raketám, znamená to, že proti těmto prostředkům není možno účinně bojovat. V rámci obrany vojsk před jadernými zbraněmi a při boji o převahu v jaderných zbraních je v současné době možno vést účinný boj s nepřátelskými raketovými prostředky vzdušného napadení jejich ničením na zemi (zejména raketovým dělostřelectvem a letectvem) a rušením jejich řídících a naváděcích a spojovacích systémů. Také včas prováděná opatření na ochranu vojsk a objektů týlu ze vzduchu, účelné maskování a zastírání přispívají k snížení účinku těchto zbraní. Otázky obrany vojsk před úderem ze vzduchu nejsou tedy jen otázkami vojska PVO a letectva, ale organizace a jejich provádění se bezprostředně týká všech vševojskových velitelů a velitelů (náčelníků) druhů vojsk. Při rozhodování vševojskových velitelů je třeba vycházet i ze závěrů o činnosti vzdušného nepřitele. Vzdušná situace ovlivňuje činnost pozemních vojsk nepřitele a její nepřetržitý rozbor napomáhá předvídat jeho budoucí činnost.

Vysoká tempa soudobých operací, složitost situací na zemi i ve vzduchu při vedení boje na samostatných směrech vy-

žadují, aby PVO byla organizována na velkých prostorech. K zabezpečení protivzdušné obrany velkého počtu objektů rozptýlených na širokém prostoru by bylo třeba neúměrně velkého množství prostředků PVO. Proto se úsilí PVO soustřeďuje na nejdůležitější objekty a plně se využívá jiných prostředků ochrany vojsk před vzdušnými úderem. U operačního svazu jsou zpravidla hlavními objekty PVO uskupení raketových prostředků, hlavní úderné uskupení a místa velení; na stupni vyššího operačního svazu, pak uskupení raketových prostředků a jaderných zbraní, místa velení a tylové útvary a zařízení.

Z počtu těchto objektů PVO vyplývá, aby v sestavě operačního svazu působil alespoň jeden útvar protiletadlových řízených střel a až jeden svazek hlavičového PLD. Počet objektů frontového charakteru vyžaduje mít u vyššího operačního svazu minimálně dva útvary raketového PLD a jeden svazek hlavičového PLD. Kromě pozemních prostředků PVO je třeba bránit objekty operačního svazu prvního sledu ze vzduchu hodnotou do jedné stíhací letecké divize. K rušení palubních radikačních, bombardovacích, navigačních a naváděcích zařízení vzdušného nepřitele je třeba, aby vyšší operační svaz disponoval aspoň jedním protiradiotechnickým praporem. Operační svazy se zpravidla protiradiotechnickými prostředky nezesilují.

Při použití protiletadlových řízených střel je nutno vzhledem k jeho velkému účinnému dosahu přihlížet i k možností účelného využití stíhacího letectva, aby jeho činnost nebyla zbytečně omezována. Na druhé straně je také nutno, aby operační oddělení vševojskových štábů zabezpečovala rozmístování vojsk a objektů obrany s ohledem na možnosti raketového PLD a sladila v tom smyslu požadavky velitelů a náčelníků druhů vojsk.

Manévrovací schopnosti pozemních prostředků PVO neumožňují při soudobých tempech operací nepřetržitou obranu všemi prostředky současně na celou hloubku úkolu vojsk. Přemístování je nutno provádět tak, aby největší množství protiletadlových řízených střel zabezpečilo obranu hlavních objektů v nejdůležitějších údobích operace. Přemístování raketového PLD musí být těsně sladěno s bojovou činností stíhacího letectva, jehož bude nutno široce používat zejména v údobích, kdy obrana raketových PLD bude v důsledku jeho přemístování oslabována. Nejúčinnějším soudobým prostředkem

vojskové PVO jsou protiletadlové řízené střely.

Organizace velení PVO nabývá zvláštního významu při odrazení prvního hromadného úderu nepřátelských prostředků vzdušného napadení. Prvořadým úkolem průzkumných oddílů vševojskových štábů v tomto období je soustředit úsilí na správné ohodnocení situace s odhalením náznaků k provedení prvního úderu a okamžité informování velitele, štábu, podřízených vojsk a týlových objektů o zámyslu nepřítel. Na tom se podílí i orgány letectva, PVOS a vojska PVO. Pro účinné odrazení hromadných úderů vzdušného nepřítel má velký význam rychlost prováděných opatření.

Z těchto požadavků vyplývá nutnost samostatného a spolehlivého spojení PVO. Pro spojení velitelů vojska PVO vyššího operačního svazu by bylo třeba organizovat nejenom samostatné rádiové, ale i linkové spojení. Vnitřním spojením by bylo třeba zabezpečit přímé spojení velitele vojska PVO s velitelem nebo náčelníkem štábu vyššího operačního svazu (operačního svazu), aby tito funkcionáři byli informováni o vzdušné situaci první a mohli ji brát v úvahu při svých rozhodnutích.

Bylo by prospěšné, aby při hromadných úderech, zejména prvním, se dostavil na VS PVO jeden z hlavních funkcionářů vševojskového štábu. Tak by bylo možné využít závěrů ze vzdušné situace pro řízení pozemních vojsk.

Soudobý charakter PVO vyžaduje centralizované řízení všech prostředků PVO. Tak bude zabezpečeno soustředěné úsilí v daném prostoru i čase. K tomu je nezbytné, aby velení pozemním i vzdušným prostředkům PVO se provádělo z jednoho místa. To je možné provést buď organizací společných velitelství stanovišť PVO a stíhacího letectva nebo vysláním představitelů stíhacího letectva na VS PVO. Obě řešení mají své výhody i nevýhody. Je třeba oba způsoby dále zkoušet v souladu s organizací míst velení vševojskových štábů. Zvláštní význam bude mít přemísťování VS PVO, aby bylo sklobeno s přemísťováním vševojskového štábu a štábu stíhacího letectva.

Organizace součinnosti vojska PVO s PVOS a letectvem

Při organizaci součinnosti mezi prostředky PVO vojsk a PVOS je nutno vycházet z toho, že před zahájením operace pozemních vojsk na státním území je plně

rozvinut pouze systém PVOS, který v tomto období je schopen zabezpečit včasné zásahy proti nepřátelským prostředkům vzdušného napadení a který zajišťuje uvědomování všech zájemců o vzdušnou situaci. Systém PVO vojsk s narůstajícím nebezpečím napadení se bude postupně rozvíjet a doplňovat.

Pro úspěch první operace má zvláštní význam odrazení prvního hromadného úderu vzdušného nepřítel. K tomu je účelné využít všech prostředků PVO, to znamená vojsk PVOS i vojska PVO. Je proto účelné zapojit do tohoto systému PVOS i prostředky vojska PVO a palebně je podřídit PVOS. Prostředky vojska PVO budou i za těchto podmínek plnit úkoly ve prospěch vojsk, která brání, a manévry budou provádět na rozkaz příslušných velitelů vojska PVO. Ukončení palebně podřízenosti určených prostředků PVO vojsk nastane zpravidla v průběhu operace se zahájením přemístění těchto prostředků na území nepřítel podle rozkazu velitele fronty.

Uskutečňování součinnosti mezi prostředky PVO vojsk a státu nutno rozdělit na dvě období. V prvním období, kdy za protivzdušnou obranu státního území — tedy i za protivzdušnou obranu vojskových objektů — odpovídá velitel PVOS, je třeba, aby velitel vojska PVO vyššího operačního svazu vyslal součinnostní skupinu k veliteli PVOS. Úkolem této součinnostní skupiny bude informovat velitele PVOS o celkové situaci prostředků PVO vojsk a zabezpečit výměnu vzájemných informací o vzdušné a pozemní situaci. Velitel vojska PVO armád v tomto období vysílají součinnostní skupiny k určenému veliteli svazku (svazu) PVOS. Pro zabezpečení činnosti součinnostních skupin je nutno zabezpečit spolehlivé spojení.

Ve druhém období, kdy pozemní vojska vyšla z prostorů bráněných prostředky PVOS a svou bojovou činnost přenesla na území nepřítel, dochází k oddělení systému PVO vojsk od PVO státu. V tomto období plnou odpovědnost za PVO vojsk nese velitel vojska PVO vyššího operačního svazu (operačního svazu). Tento odpovědný úkol může velitel vojska PVO splnit jen tak, že bude mít vliv na činnost všech prostředků PVO. Musí mu být dána možnost uplatňovat vliv i na použití stíhacího letectva a sladění jeho manévru s manévrem PVO vojsk, především protiletadlových řízených střel. Svůj vliv na použití stíhacího letectva vyššího operačního svazu bude

uplatňovat prostřednictvím představitelů stíhacího letectva nebo přímo na velitelenském stanovišti. Použití stíhacího letectva pro ochranu vojsk se vyjadřuje v plánu PVO. Po oddělení systému PVO vojsk od PVO státu je výhodné, aby velitelé stíhacích svazků vytvářeli společně VS s velitelem PVO oper. svazu. V obdobích, kdy uskutečňování součinnosti nebude možno zabezpečit ze společných VS s veliteli PVO oper. svazků, nebo bude-li jedna stíhací letecká divize provádět stíhací ochranu vojsk dvou oper. svazků, velitelé stíhacích leteckých divizí vyšlou své představitelky k velitelům PVO těchto svazků.

Plány součinnosti je nutno již v míru připravit a neustále upřesňovat.

Materiálně technické zabezpečení PVO

Organizace a plánování zásobovací a opravárenské služby jednotek, útvarů a svazků PVO vyplývá z předpokládaného průběhu operace, spotřeby munice a rozsahu ztrát bojové techniky.

Pro prostředky vyššího oper. svazu a prvosledových svazů v operaci je možno plánovat spotřebu 3,5–3,8 pp raketové munice 3,4–3,8 pp protiletadlové hlavňové munice. Pro druhsledové svazy 3,2–3,4 pp raketové munice a 2,2–2,6 pp protiletadlové hlavňové munice.

V průběhu operace je možno očekávat tyto ztráty bojové techniky:

čítat, že v případě nenávratných ztrát bude současně vyřazena nebo zničena obsluha. Na úhradu těchto ztrát je nutné vytvořit zálohy radiolokační techniky včetně potřebného počtu obsluh. V této záloze by bylo účelné mít k dispozici 25–35 % celkového stavu radiolokační techniky včetně počítačů a elektrocentrál. Doplnování techniky jako úhradu ztrát nebude možné zabezpečit plynule při současných tempích operace. Bude třeba počítat s úhradou ztrát v průběhu operace i když to bude úkol velmi obtížný a náročný.

Procento poškozené techniky, vyžadující generální opravu je rovněž značně vysoké a nelze počítat s jejím rychlým opravením. Na základě dosavadních zkušeností lze počítat s rychlým provedením 50–70 % středních oprav. Zbývajících 50–30 % techniky, vyžadující střední opravu a veškerá technika do generální opravy bude muset být odsunuta do týlu. Na úhradu této techniky bude nutné použít radiolokátorů, počítačů a elektrocentrál z běžných fondů, které je nutno vytvořit. Těchto radiolokátorů by bylo 20–25 % z celkového stavu radiolokátorů oper. svazu a vyššího oper. svazu. Je samozřejmé, že počty jednotlivých typů radiolokátorů v těchto zálohách by byly různé.

Většinu běžných oprav radiolokační techniky bude možno provádět vlastními prostředky útvarů. Tyto prostředky však

Ztráty a opravy	Odpalovací rampy	PLK	Radiolokační technika
Nenávratné ztráty	10 %	4 %	30 %
Generální opravy	15 %	7 %	20 %
Střední opravy	20 %	15 %	15 %
Běžné opravy	10 %	20 %	12 %

Z tabulky především vyplývají poměrně vysoké ztráty nebo rozsáhlejší poškození radiolokační techniky následkem použití ZHN, vysokých temp operace a dlouhodobého provozu. Kromě toho radiolokátory jsou zranitelné vzhledem ke své technické náročnosti a není je možno chránit zakopáním, aby nebyly sníženy nebo případně vyloučeny podmínky pro jejich optimální provoz. Je třeba současně po-

nezabezpečují rychlé provedení oprav radiolokační techniky radiotechnických hlásek. Zde bude třeba hledat nové způsoby zabezpečení oprav. Jako možné řešení přichází v úvahu využití vrtulníků, ve kterých by byly zabudovány opravy.

Zavedení protiletadlových řízených střel do systému PVO vyžaduje vytvořit nové týlové orgány. Zásobování raketovou municí a úhradu zničené techniky zabez-

pečuje protiletadlová raketová základna, provádění středních oprav a odsun poškozené techniky do týlu protiletadlová raketová opravna vyššího operačního svazu. Pro zabezpečení úhrady ztrát a poškozené radiolokační techniky a ostatních částí navigačních systémů je třeba použít obdobných záloh a běžných fondů v rozsahu, jak bylo popsáno pro klasickou radiolokační techniku. Provádění běžných oprav je

zabezpečováno technickými oddíly pluků protiletadlových řízených střel.

Protiletadlová raketová základna se rozvíjí při železnici ve vzdálenosti 80-100 km od čáry dotyku. Během operace vyčleňuje na hlavním směru jedno až dvě čelní oddělení, která zabezpečují přísun munice, náhradních dílů a záložní techniky do prostorů technických oddílů pluků protiletadlových řízených střel.

Boj proti vzdušnému nepříteli je součástí boje k zabezpečení vlastních vojsk před údery zbraní hromadného ničení a bezprostředně napomáhá boji za převahu v jaderných a atomových zbraních. Úkoly boje proti vzdušnému nepříteli není proto možné v současné době úzce omezovat jen na síly a prostředky PVO. Obrana a ochrana vojsk před raketovými, atomovými a hromadnými údery vzdušného nepřítele je v současné době přímou záležitostí všech velitelů a štábů, kteří za uskutečňování této aktivní činnosti a provádění všech nezbytných opatření na ochranu vojsk nesou plnou odpovědnost. Úspěšné vedení protivzdušné obrany a včasné uskutečňování všech opatření na ochranu vojsk před údery ze vzduchu si vyžaduje nepřetržitou a úzkou součinnost všech velitelů, štábů a druhů vojsk.

Boj proti vzdušnému nepříteli vyžaduje, aby vševojskoví velitelé při rozhodování přihlíželi i k stavu a možnostem nepřátelských prostředků vzdušného napadení, které mohou podstatně ovlivnit činnost pozemních vojsk.